

autem quem illi ponunt in malo, Scriptura nostra loquitur (82), dicens, *Timor Domini sanctus, permanens in saeculum saeculi*. Sed quod vere fatendum est, ab illo alio timore poenali distinguitur, de quo dicit Apostolus (83), *Timor non est in caritate, sed perfecta caritas foras mittit timorem*: quia ille peccare volentes deterret a malo, et inuitos tenet in bono; iste autem, de quo dicit propheta (84), *Qui sine timore est, non potest justificari*, magis incremento charitatis ugetur; et aliter quis timet, ne malum quo puniatur incurrat; aliter, ne bonum quo delectatur amittat. Non igitur omnis timor haberi debet in vitio, sed ille tantum, de quo scriptum est (85), *Quia timor*

[82] *Ps. XVIII, 10.*

[83] *S. Joann. I. Epis. IV, 18.*

[84] *Eccles. I, 28.*

[85] *I Joann. 18.*

poenam habet. Ceterum iste de quo dicitur, *Timor Domini expellit peccatum*; et, *Qui sine timore est, non potest justificari*; et, *Timor Domini sanctus, permanens in saeculum saeculi*: non est inter vitia numerandus, sed potius intelligendus est vitiis inimicus.

Distinctiones subtiles, quas Stoici, inter verba passiones designantes, faciunt; idiomati communi contraria sunt.

35. Jam illud quod dicunt, "Boni volunt, mali cupiunt;" vel, "boni gaudent, mali laetantur:" quis sanae mentis admittat? imo quis sana mente non redarguat? cum et Scriptura nostra hominem malae voluntatis increpet dicens (86), *Noli velle mentiri omne mendacium*; et Tullius orator

[86] *Eccles. VII, 14.*

amplissimus cupiditatem ponat in bono, ubi dicit (87); "Cupio, patres conscripti me esse clementem;" et apud illos Virgilius (88) gaudium vituperet, dicens, HINC METUUNT, CUPIUNTQUE, DOLENT, GAUDENTQUE; item eum in malum malae mentis gaudia, et apud nos laetitia ponatur in bonum, propheta dicente (89), *Lactamini in Domino, et exultate justi.*

Passionum objecta, sunt tantum,
quæ eas laudabiles vel odia-
biles faciunt.

36. Proinde omnes justi et tota morum

[87] *1^a Catil. cap. 2.*

[88] *Virg. En. VI, 733. Ubi Poeta loquutus est de caducitate quam animae habent, interim in corporibus mortalibus sunt. et etiam ait: Neque auras dispiciunt, clausae tenebris et carcere coeco.*

[89] *Ps XXXI, 11.*

sanctitate perfecti, sine aliquo Stoicorum distinctione superflua, timent et cavent, volunt et cupiunt, laetantur et gaudent, contristantur et dolent, sed interest multum quid timeant aut caveant, velint aut cupiant, unde laetentur aut gaudeant, contristentur aut doleant. Metuunt haereditatem regni coelestis amittere; cupiunt ad coelestem patriam pervenire; dolent tentati, gaudent de tentationibus liberati: ac per hoc, recta mens rectos hos habet affectus, perversa perversos.

Laudatio S. Augustini, cujus auctoritatem, Pomerius invocat.

37. Sanctus Augustinus episcopus, acer ingenio, suavis eloquio, soecularis litteraturae peritus, in ecclesiasticis laboribus operosus, in quotidianis disputationibus clarus, in omni sua actione compositus (90), in expo-

[90] *Id est, De se possessus, gravis, cal-*

246 VIRTUTUM CARDINALIUM EXPOSITIO.
sitione fidei nostrae catholice, in quaestionibus absolvendis acutus, in revincendis haereticis circumspectus, et in explanandis Scripturis canonicis cautus; ipse ergo, quem in his libellis pro possibilitate secutus sum, hanc quaestionem, de qua agitur, hoc modo determinat, dicens (91), "Hi motus, hi affectus de amore boni et de sancta charitate venientes, si vitia vocanda sunt, sinamus ut ea quae vere vitia sunt, virtutes vocentur. Sed cum rectam rationem sequuntur istae affectiones, quando ut oportet adhibentur, quis eas tunc morbos seu vitiosas passiones audeat dicere?" Quas affectiones ut ex mortalitatis conditione nobis inesse monstraret, et huic vitae necessarias, non futurae, post aliquanta idem doctor adjungit, et dicit (92), "Etiam cum *matus. non in passione operosus.*

[91] *In civ. Dei XIV, cap. 9. § 3.*

[92] *Ibi. § 4.*

VIRTUTUM CARDINALIUM EXPOSITIO. 247
rectas et secundum Deum habemus has affectiones, hujus vitae sunt, non illius quam futuram speramus."

Si susceptibiles de passionibus non fuisset, in vita terrestri objectum spirituale non cognoverimus. Quod est de vita futura. Ubi, ait auctor, passiones sine objecto erunt, Timor et charitas inseparabiliter permanebunt.

38 Ac sic nisi ex conditione nostrae infirmitatis nobis inessent affectus isti, nunquam, plerumque dolendo vel flendo, eis cederemus inviti. Sed idcirco eos huic necessarios vitae sentimus, quia in hac mortalitate sine eis omnino recte non vivimus: quando, si non timeat quisque vel ca-

248. VIRTUTUM CARDINALIUM EXPOSITI
veat, ne aut ipse, quamdiu mortaliter vi-
vit, aut alius quem in Christo diligit, a fi-
de sua deficiat; si nec de suo, nec de pro-
ximi sui peccato contristetur, nec doleat,
de profectu laetetur aut gaudeat si nihil
boni vel mali cupiat; non solum recte non
vivit, sed etiam sensu ipsius humanitatis
amittit. In illa autem vita beata, ad quam,
consumpta omni corruptibilitate ac mor-
talitate, perveniunt quicumque ibi futuri
sunt, ubi nec fletus ullus potest esse nec ge-
mitus: habebunt omnes sancti amorem per-
fectum, timorem nullum, et gaudium sem-
piternum. Ibi (eis) erit voluntas recta, cu-
piditas nulla, quoniam fruendo coelestibus
bonis, ad quae perveniri cupiebant, nihil
eis deerit quod ulterius concupiscant, et
in illa regione perpetuae securitatis ac pacis
perfecte beati, nec timoris stimulos passu-
ri sunt, nec doloris. Sed timor ille, nun-
quam charitas foras mittit (93), sed quem
[93] *Joann IV 18.*

VIRTUTUM CARDINALIUM EXPOSITIO. 249
charitas nutrit, ideo fortassis in seculum
saeculi permanebit, quia in saeculum sae-
culi permanebunt illa, ad quae timor ipse
perduxerit.

Quomodo virtutes quattuor cardi-
nales, in altera vita erunt.

39. Porro illae virtutes quattuor, de qui-
bus pauca perstrinxit, etsi ibi erunt, lon-
ge tamen alio modo quam in hac vita sunt,
ubi contra vitia sine intermissione con-
fligunt, et pro ipso ancipiti dubiae concerta-
tionis eventu, modo negligentes, qui sibi
nolunt obedire, destituunt; modo ad alios,
quibus displicent sua peccata, vel accedunt,
Deo miserante, vel redeunt. Nam ibi etsi
erit temperantia, non ut desideria mala vel
vitia refrenet aut vincat; sed ut eos, quos
hic ab intemperantiae morbo impugnante
defendit, ibi perficiat: ut ex omni parte

250 VIRTUTUM CARDINALIUM EXPOSITIO.
perfectis praemi sui beata perceptio perfec-
te sufficiat.

De re ipsa continuatio. Gau-
dium de scientia perfecta, nec-
non de viso Deo creatore.

40. Ibi erit et animi fortitudo, non ut
aliqua mala propulset, aut aequanimiter fe-
rat, sed ut sine ullis malis beatos fortiter
in aeterno bono contineat. Ibi in omnibus
perfectis erit perfecta justitia, non ut in-
ter virtutes discernat et vitia, ubi nec ipsa
erunt jam corpora vitiosa; sed ut perfectis
praemia tribuat sempiterna. Quod tunc
fiet, quando omne concupiscentia carnali
consumpta, nec adversus carnem spiritus,
nec caro adversus spiritum concupiscet
(94); sed animus Deo subjectus, cum car-
ne sibi subjecta in pace sempiterna regna-
bit, et Creatori suo in aeternum feliciter

VIRTUTUM CARDINALIUM EXPOSITIO. 251
adhærebit. Jam prudentia, quae hîc quoque
habetur clara, ubi in aenigmate (95) quo-
dam prudentes illuminat, qualis ibi erit, ubi
veritatem perfectis, quos hîc ejus inquisi-
tio delectabat, sine ullis figuris fallentibus
demonstrabit! ut prudentiae ac sapientiae
plenaria (96) perceptione divinitus illus-
trati, omnia illa quae hîc perfecte cupie-
bant nosse, nec poterant, sine ullo impedi-
mento corruptionis ac mortalitatis agnos-
cant; et non solum creaturarum omnium
rationes, sed etiam ipsam sui Creatoris e-
minentiam facie revelata conspiciant.

[94] *Aulusio ad Galat. V, 17.*

[95] *Corinth. XIII, 12.*

[96] *Id est, completa; illud adjectivum
in libris S. Augustini invenitur.*

INDEX RERUM QUÆ
IN HOC PRIMO TOMO IMVENIUNTUR.

	PAGINAS.
I Catechismum S. Augustini.....	1
II Orationis Dominicæ explicatio...	11
III De Oratione.....	52
IV, De S. Pauli vita, primi eremitæ.	68
V S. Antonii verbum ad Didimum, de sua caesitate arguens.....	98
VI SS. Laurentius et Sixtus.....	100
VII S. Ignatii Martyrium.....	106
VIII Exempla potentiaæ martyrum.....	110
IX Relatio Pauli de sua egritudine, neenon de sua curatione.....	124
X Vulpes. <i>malorum christianorum heretiorumque emblema</i>	130
XI Rosa. <i>Vitæ humanæ emblema</i> ...	134
XII Agnus.....	136
XIII Cicada.....	142
XV Columba <i>Christiani exemplum</i> ...	145
XVI S. Genesius.....	148
XVII Oratio S. Cipriani panegyrica.....	156
XIIX Alia S. Cipriani panegyrica oratio	160
XIX Machabeorum et S. Eusebi Verce- llensis episcopi panegyricus..	168
XX Virtutum Cardinalium expositio, neenon de passionibus quaedam quaestiunculæ.....	182.

